

GERLOF LEISTRA EN GOVERT WISSE

VEERTIG JAAR VÓÓR DE TRALIES

HET 'DUBBELLEVEN' VAN EEN VECHTSPOORTER

JUST
PUBLISHERS

INLEIDING

Ruim vijftig jaar al is Richard van Asdonck actief in de vechtsport. Hij begon op zijn 16e met karate, stapte al snel over op kickboksen en bekwaamde zich in de decennia daarna onder meer in nunchaku, savate en krav maga. ‘Richard is een alleskunner op het gebied van de vechtsport,’ zegt levende legende Chris Dolman (77). ‘Multisporter in de vechtsportwereld’, stond ooit boven een lyrisch portret in *Fighting Network Magazine*.

Richard van Asdonck *is* sport. Hoewel hij op 20 september 2022 de pensioengerechtigde leeftijd bereikte, denkt Van Asdonck nog niet aan stoppen. Zijn Sportcentrum van Asdonck in Breukelen is zijn *eerste* huis: zeven dagen in de week is hij daar te vinden, van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat. Na een dag lesgeven vindt hij het de normaalste zaak van de wereld om nog even schoon te maken. Op zondagavond traint hij pro deo twee jongens met het syndroom van Down. Op muziek. Ze lopen met hem weg, net als vrijwel al zijn leerlingen.

Door het intensieve gebruik is zijn lichaam op sommige plaatsen inmiddels versleten. Maar hij mag dan rondlopen met een kunstheup, Van Asdonck oogt nog altijd alsof hij zo de ring in kan. Als hij loopt, lijkt hij de grond nauwelijks te raken: energiek tot in zijn tenen. Het enthousiasme spat van zijn gezicht af. Hij struikelt over zijn eigen woorden.

Richard van Asdonck is een Stille Kracht in de vechtsport. Die omschrijving verwijst naar zijn Indische achtergrond, maar ook naar zijn ‘wapen’: krav maga en andere verdedigingstechnieken.

Veertig jaar leidde hij een ‘dubbelleven’: naast zijn sportschool werkte Van Asdonck vanaf 1981 voor de afdeling Gevangeniswezen van Justi-

tie. Hij gaf sportles aan de gedetineerden en trainde het personeel in fysieke weerbaarheid. Hij maakte een gijzeling en ontsnappingen mee en moest met de regelmaat van de klok met collega's agressieve gedetineerden overbrengen naar de isolatiecel. Conflicten loste hij het liefst op zonder geweld: hij is de meester van de zelfbeheersing.

Zoals de titel van dit boek zegt, verbleef Van Asdonck veertig jaar vóór de tralies. Hij begon in de Bijlmerbajes in Amsterdam, werkte in de Koepel in Haarlem, aan het Wolvenplein in Utrecht, in de Penitentiare Inrichting Nieuwegein en eindigde zijn imposante loopbaan in de vrouwengevangenis in Nieuwersluis. Per 1 november 2021 is hij met verlof, maar hij blijft trainingen en gastlessen verzorgen. Met advocaat Sanne Schuurman - die hij op zijn sportschool jarenlang onderwees in krav maga - verzorgt hij op locatie in Nieuwersluis sinds enkele jaren weerbaarheidstrainingen voor raadslieden.

In zijn justitiële carrière maakte Van Asdonck een leger Beruchte Nederlanders mee als Heer Olivier, kluiskraker Aage M., Geurt Roos, vader en zoon Greg en Jesse Remmers en de latere kroongetuige Peter la Serpe. Hij kan er smakelijk over vertellen.

Sinds 1978 heeft hij een eigen sportschool in Breukelen. Begonnen in een gehuurd gymlokaal zit hij al meer dan twintig jaar in een prachtig sportcentrum. In een nis naast het toilet hangen zijn ingelijste diploma's. Hij lijkt alle vechtsporten te beheersen: karate, kickboksen, savate, krav maga. Maar er hangen ook diploma's die te maken hebben met zijn werk voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). En zijn diploma van het CIOS in Overveen, het Centraal Instituut Opleiding Sportleiders.

In zijn jonge jaren was Van Asdonck een getalenteerd kickbokser: snel en technisch vaardig. Hij stond vijf wedstrijden in de ring, maar schopte het niet tot een nationale of internationale titel. Dat had te maken met zijn werk voor Justitie, maar het was ook een bewuste keus: hij koos voor de breedtesport. Zijn school heeft nooit - afgezien van Bert Fransens (Nederlands Kampioen Full Contact Karate 1980 bij de

IBF) en Stefan Klever (Nederlands Kampioen Free Fight 2004 en 2005 bij RINGS) – grote kampioenen klaargestoomd, maar hij heeft tienduizenden leden in zijn lessen gehad. Sommigen vanaf het begin.

Zijn karakter is gesloten en gevoelig. Een moederskind en uiteindelijk een familieman. Een loyale vriend en boven alles een sportman in hart en nieren. In *Veertig jaar vóór de tralies* vertelt Richard van Asdonck vol vuur over zijn jeugd, zijn sportopleiding en zijn spannende en vooral inspannende ‘dubbellevens’. Het woord is aan de Stille Kracht. Tussen zijn verhalen door komen ook anderen aan het woord over hem: zijn vrouw en twee zonen, bevriende vechtsporters en oud-collega’s. Het respect is vrijwel unaniem groot: *osu!*

1

RICHARDS

JEUGDJAREN: ‘IK WAS EEN LOSBOL’

Mensen om hem heen vroegen zich af wat er later terecht moest komen van tiener Richard van Asdonck. Anders dan zijn broer en vier zussen liep de jongste in het gezin Van Asdonck niet in de pas. Richard had een bloedhekel aan school en was, zegt hij zelf, een losbol. Provocerend, stoer, tegendraads, avontuurlijk. Een soul-type - strak overhemd, broek met wijde pijpen - dat het liefst elke dag sportte en luisterde naar de muziek van James Brown, Percy Sledge en The O’Jays.

‘Ik ben bevoorrecht dat mensen destijds geduld met mij hebben gehad. Mijn familie en onderwijzers zijn ondanks mijn nukken altijd heel begaan met mij geweest. Dat realiseerde ik mij toen niet. Ik zal nooit vergeten dat ik tijdens een reünie van de Rijks Scholen Gemeenschap Breukelen mijn muziklerares en mentor mevrouw Sijses tegenkwam. Ik werkte toen al bij Justitie. Ze pakte me vast en vroeg: “Richard, wat doe je nu?” Ik vertelde haar over mijn werk. “Oh, gelukkig, is het toch nog goed gekomen met je,” antwoordde zij. Dat kwam uit haar hart. Ze is echt bang geweest dat het met mij de verkeerde kant zou opgaan.’

Zoals duizenden Indische families na de onafhankelijkheid van Indonesië arriveerden ook de Van Asdoncks in de beginjaren vijftig per

boot in Nederland. Vader Jozef Guustaaf, moeder Elvira, oudste zoon Arthur - acht jaar ouder dan Richard - en de zusjes Hilly, Christine en Hanny. Ilse en Richard (20 september 1955) zijn in Nederland geboren. 'Mijn vader was KNIL-militair. Na de onafhankelijkheid moest hij kiezen: daar blijven of naar Nederland verhuizen. Omdat hij veronderstelde dat zijn kinderen hier een betere toekomst zouden hebben, heeft hij voor het laatste gekozen.'

Na aankomst in Nederland werden ze eerst ondergebracht in een pension in Santpoort. Vader werd gelegerd in de Kromhoutkazerne in Utrecht. Na een paar jaar kwam het gezin terecht in Breukelen. Daar groeide Richard op en woont hij nog steeds. 'Ik kan niet buiten Breukelen. Men zegt dat je een oude boom niet moet verplaatsen. Dat heb ik met Breukelen. Haal me hier niet weg, dan ga ik dood.'

De Van Asdoncks hadden een huurwoning met houten vloeren en één kolenkachel. 'Mijn vader boorde gaten in het plafond zodat het ook boven warm werd.' Richard sliep met zijn veel oudere broer op één slaapkamertje. Zijn vier zussen sliepen in de kamer ernaast in twee stapelbedden.

Richard was het oogappeltje van zijn moeder, die op 30 oktober 2020 is overleden. 'Ik was ook dol op haar. Ik ging altijd na mijn werk op het sportcentrum om half elf 's avonds even naar haar toe. Ze woonde in Breukelen op zichzelf totdat ze in een verzorgingshuis terecht kwam. Daar heeft ze vanwege haar dementie twee jaar op een gesloten afdeling gezeten.'

Omdat hij voor zijn leeftijd zo klein was, bekommerden ook zijn vier zussen zich om hun jongste broertje. 'Ik had vroeger eigenlijk vijf moeders. Ik was een verwend jochie, kreeg veel aandacht.' Hij heeft nu weinig contact meer met zijn zussen. 'Maar ik heb geen ruzie of zo. We zien elkaar weinig.' Misschien komt het doordat Richard altijd zijn eigen gang is gegaan. 'Vergeleken met hen en mijn broer ben ik vereuropeest. Komt ook door het kickboksen en mijn werk in het gevangenis-

wezen. Ik kwam in een andere wereld terecht dan mijn broer en zussen. Zij hebben nog steeds een beetje dat bescheiden waarmee veel Indonesische mensen zich in Nederland opstellen. Ik heb dat ook nog wel, maar dan meer gepaste bescheidenheid.

Toen op een keer de verwarmingsketel kapot ging in het huurhuis van mijn moeder, belde ik de reparateur.

Hij: "Ja maar, het is zaterdag."

Ik: "Man, je hebt weekenddienst, dus je komt maar. Mijn moeder heeft je nodig."

Hij was er binnen een uur, om vervolgens te zeggen: "Ik kom maandag terug, want ik mis een onderdeelje."

Ik: "Niks maandag terug, je gaat dat ding nu halen, man."

Mijn moeder zei: "Laat maar Richard, het is weekend, die man heeft ook een gezin."

Ik: "Donder op ma, die man heeft weekenddienst, die wordt er voor betaald."

Met zijn vader (overleden op 13 april 2000) had hij een andere relatie dan met zijn moeder. 'Bij mijn vader was het: niet zeiken, niet klagen. Maar ik ervoer zijn houding niet als hard. Ik wist niet beter. Mijn moeder dacht dat ze nooit kleinkinderen van mij zou krijgen. Toen ik 45 was, vertelde ik haar dat mijn vriendin zwanger was. Ze was zo blij. Toen de eerste was geboren zei mijn moeder: "Voed je kinderen niet op zoals pa jou heeft opgevoed." Dat bedoelde ze niet negatief, de tijden waren veranderd.'

Als voorbeeld van zijn vaders opvoeding noemt Richard een voorval met zijn pink. Vader Van Asdonck had zo zijn eigen manier van spal-ken. Wijzend naar de kromme pink van zijn linkerhand: 'Ik was dertien en keeper van mijn voetbalelftal. Ik kreeg een bal op mijn hand. Toen ik thuiskwam en mijn vader mijn pink zag, pakte hij een houten wasknijper en haalde daar de ijzeren veer vanaf. Vervolgens deed hij die om mijn pijnlijke pink. Hij zei me dat ik 'm er vanaf moest halen als het geen pijn

meer deed. Klaar. Hij heeft er nooit meer naar gekeken. Later bleek dat de pezen waren afgescheurd. Vanaf mijn dertiende is mijn pink dus al krom. Ik heb er nooit last van gehad, behalve toen ik mijn massagediploma op het CIOS moest halen, het Centraal Instituut Opleiding Sportleiders.’

Richard hoorde als kind hoe het er aan toeging in sommige andere Indonesische families. ‘Ik kende leeftijdsgenoten die ’s ochtends om 7.00 uur op appel onder de trap moesten staan. Sommigen werden met een broekriem of mattenklopper geslagen. Mijn moeder sloeg niet, maar die dreigde ook met de mattenklopper. Mijn vader had zo zijn eigen methodes. Ik vergeet nooit die keer dat ik tijdens de afwas moest afspoelen. Ik was acht jaar. Het was in de beruchte strenge winter van 1963. Ik had geen zin om af te spoelen. Mijn vader zag dat. Hij pakte me beet en zette me op mijn blote voeten om half zeven ’s avonds in het donker in de sneeuw. Ik heb daar een minuut of tien staan bibberen.

Ik herinner me ook een andere keer, toen ik kiespijn had, iets moest opruimen, dat niet deed en hem smeerde. Toen ik thuiskwam, kreeg ik een harde tik op mijn wang. Het was de kant van die zere kies. Na die tik was de kiespijn weg. Achteraf was ik mijn vader daar dankbaar voor.’

‘Toch weet ik dat hij het allerbeste met ons voor had. Hij voelde zich verantwoordelijk voor zijn gezin. Hij koos bewust voor de verhuizing naar Nederland vanwege de toekomst van zijn kinderen. Mijn broer moest naar de hbs, mijn zussen naar de mms en ulo. Mijn vader zei tegen mij: “Als een Nederlander met een hbs-diploma solliciteert en jullie ook, wordt de Nederlander aangenomen. Jullie moeten dus zorgen dat jullie een hoger diploma hebben, daarmee kom je wel binnen.”’

Het lukte zijn vader niet om zijn jongste ook naar de hbs te laten gaan. ‘Ik was een losbol. Maar hij had bij mij niet meer de energie om mij net als de anderen in het gareel te houden. Hij was op en liet me gaan. Moet je nagaan, ik was achttien en zat pas in 3-havo. Ik was de enige die op de motor naar school kwam en die mocht stemmen. Ik was de bink. Toch hield mijn vader altijd vertrouwen in me. Hij zei: “Richard

gaat het redden.” Hij liet niet merken dat ik zijn oogappeltje was. Dat hoorde ik na zijn overlijden van mijn moeder. Hij had duidelijke regels, maar had het beste met zijn kinderen voor. We kregen het beste van het beste. Toen ik op de lts zat, had ik een passer nodig voor vaktekenen. Hij kocht de compleetste passerdoos voor mij die er bestond. Die heeft mijn zoon nu.’

Zijn vader sprak met Richard nooit over zijn vier traumatische jaren in een Jappenkamp. ‘Pas toen ik 35 was, heeft hij het er voor het eerst met mij over gehad.’

Zijn vader werd als jonge militair met zijn oudste broer krijgsgevangenen gemaakt en met vele andere lotgenoten naar Djakarta overgebracht. Van hier werd hij met een *hell ship* onder erbarmelijke omstandigheden van Djakarta naar Nagasaki getransporteerd. Zijn oudste broer werd afgevoerd naar Birma. De bijnaam *hell ship* is ontstaan omdat gedurende de reis al vele krijgsgevangenen stierven door ziektes, ondervoeding en lijfstraffen van de Jappen.

Richards oom, de oudste broer van zijn vader, moest in de oorlog werken aan de Birma-spoorlijn. Zijn vader werd als krijgsgevangene te werk gesteld in een kolenmijn bij Nagasaki. ‘Hij had alleen een lendenlapje om en moest het doen met een kommetje rijst of wat er overbleef ‘s avonds. De gevangenen moesten hun behoefte doen in een latrine. Zittend op een plank met onder hen drab. Sommigen zagen het niet meer zitten, die lieten zich in de drek vallen. In een gevangenis zit je ook opgesloten, maar weet je wanneer je eruit mag. Al is het over acht jaar, er is licht aan het eind van de tunnel. In het Jappenkamp wist niemand wanneer de ellende voorbij zou zijn, als je er überhaupt al levend uit wist te komen. Mensen gingen kapot aan die onzekerheid, de zware leef- en werkomstandigheden en de mishandelingen door de Jappen.’

Opmerkelijk genoeg redde de atoombom op Nagasaki die in 1945 duizenden Japanners doodde het leven van Van Asdonck senior. ‘Twee weken voor mijn vader zou worden gefusilleerd, viel de bom. De gevange-

nen in het kamp werden geëvacueerd in een geblindeerde bus. Door een spleetje van de afgeplakte ramen zag mijn vader één grote zwarte vlakte.’

Na de verschrikkingen in de oorlog praatte vader Van Asdonck er niet of nauwelijks over met zijn kinderen. Zoals bij veel ex-krijgsgevangenen was het zijn missie om te werken aan de toekomst van zijn gezin. Maar het onderhuidse leed en de pijn kwamen soms toch aan de oppervlakte. Zoals tijdens het bezoek van de Japanse keizer Hirohito aan Nederland in 1971. ‘In die tijd had je in ons land slechts twee tv-netten. Toen Nederland 1 beelden liet zien van Hirohito, schakelde mijn vader meteen over naar het andere kanaal. Niet beseffend dat Hirohito’s bezoek ook op Nederland 2 te zien was. Daaraan merkte je dat hij de ellende over zijn jaren in het kamp met zich meedroeg.’

Richard kan zich ook nog als de dag van gisteren herinneren hoe kwaad zijn vader zich destijds maakte als het ging over de Molukse kwestie. In 1964 vestigden zich de eerste Zuid-Molukse gezinnen in Breukelen. ‘Hij vertelde dat Molukkers bij de KNIL de beste militairen waren. Mijn vader vond het vreselijk hoe ze later hier zijn behandeld. Ze kwamen aan per boot en vlak voor ze de Nederlandse territoriale wateren binnenvoeren, werden ze uit hun functie als beroepsmilitair ontheven. Ze waren plots stateloos. En dat voor zo’n trots volk. Ze werden in voormalige kampen uit de oorlog ondergebracht. Mijn vader heeft me toen alles uitgelegd over de grote misleunen van de toenmalige regering. Beloften jegens de Molukkers over de ‘Vrije Zuid-Molukken’ zijn nooit nagekomen. Mijn vader vond dat een schande en respectloos en kon zich daar vreselijk over opwinden.

Dat jonge Molukkers later in opstand kwamen, viel gezien de hele voorgeschiedenis te begrijpen. Tijdens de gijzelingsactie op 4 december 1975 van het Indonesisch consulaat in Amsterdam werkte mijn broer Arthur in hetzelfde pand bij een reisbureau dat gespecialiseerd was in Indonesië-reizen. Hij werd een verdieping lager ook gegijzeld. Saillant detail is dat de bemiddelaar voor de Zuid-Molukkers, dominee Samuel Metiary,